

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
AKT sohasida kasb ta’limi fakulteti dekani
K.A.Igamberdiyev
2025-yil

**“ELEKTRON KUTUBXONA YARATISH”
FANI BO‘YICHA
SILLABUS**

Kunduzgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi:	300 000	- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	320 000	- Jurnalistika va axborot
Ta’lim yo‘nalishi:	60320400	- Kutubxona axborot faoliyati (axborot-kutubxona texnologiyalari)

Toshkent – 2025

Fan nomi:	Elektron kutubxona yaratish
Fan turi:	Tanlov fan
Fan kodi:	
Bosqich:	3
Semestr:	6
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	42
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Sinov birligi miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtixon
Fan tili:	O'zbek

Fan Maqsadi (FM)

FM1	Ushbu kurs talabalarga Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni elektron kutubxonalar (EK) yaratishning nazariy asoslarini, EK yaratish va foydalanish bo'yicha jahondagi ilg'or texnologiyalarni, EK avtomatlashtirilgan ish o'rinlarini boshqarish ko'nikma va malakalarini tarkib toptirishdir. Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, avtomatlashtirish jarayonlariga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.
------------	---

Kursga qo'yiladigan boshlang'ich bilimlar

1.	Mazkur fanni o'zlashtirish fanlarni uzviyligini inobatga olgan holda umumkasbiy va mutaxassislik fanlarini o'rganishda olingan bilimlarga asoslanadi. Jumladan: Katologlashtirish va klassifikatsiyalash (KTK11506), Ma'lumotlar bazasi (MAB1306), Kutubxonashunoslik (KSH1506) fanlarini o'qigan bo'lishi kerak.
-----------	---

Ta'lim natijalari (TN)

TN1	Elektron kutubxonalar yaratish va foydalanishga oid me'yoriy-huquqiy ta'minot bilan ishlash bilimiga ega bo'lishi kerak;
TN2	Elektron kutubxona orqali xizmat ko'rsatish jarayonlari bo'yicha bilimlarga ega bo'lishi kerak;

TN3	Elektron kutubxona resurslarini boshqarishning nazariy asoslarini bilishi kerak;
TN4	Foydalanuvchilarga xizmat ko'rsatishning umumilmiy va maxsus usullarini, EK resurslarini qidirish va ulardan samarali foydalanish texnologiyalarini, metama'lumotlar bilan ishlashni bilishi kerak;
TN5	Axborot-kutubxona muassasalari xizmatlarini tashkil etish, axborot mahsulotlarini tayyorlash va taqdim etish, axborot-kutubxona muassasalarida qo'llaniladigan zamonaviy texnika vositalaridan foydalana olishi kerak;
TN6	Axborot-kutubxona muassasalari tarkibiy tuzilmalarida, virtual kutubxonalar, korporativ tarmoqda xizmat ko'rsatishni tashkil etish, ma'lumot almashishni bilishi kerak.

Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)		Soat
I. Fanga kirish		
M1	«Elektron kutubxona yaratish» faniga kirish	2
M2	Foydalanuvchilar rollari va huquqlari	2
M3	Foydalanuvchi interfeysi	2
M4	Elektron kutubxonada resurslar bilan ishlash	2
II. Moddiy va nomoddiy meros		
M5	Moddiy va nomoddiy meros	2
M6	Moddiy va nomoddiy meros resurslarini raqamlashtirish	2
M7	Raqamli moddiy va nomoddiy meros resurslarini boshqarish va saqlash	2
M8	Raqamli moddiy va nomoddiy meros resurslarini tarqatish	2
III. Kataloglashtirish va kontentni boshqarish tizimlariga kirish (CMS)		
M9	Elektron kutubxonalar uchun dasturiy ta'minotlar (Omeka, Atom, IPrints)	2
M10	Mukurtu kontent boshqaruv tizimi (CMS -Content Management Systems)	2
M11	Elektron kutubxonada axborotlarni tavsiflash va tasniflash	2
IV. Intellektual mulk masalalari		
M12	Intellektual mulk masalalari xalqaro talablar	2
M13	Intellektual mulk masalalari milliy talablar	2
M14	Dasturiy ta'minotlar uchun litsenziyalash	2
V. Metama'lumotlar		
M15	Metama'lumotlar bilan ishlash	2

M16	Raqamli to'plamlar uchun metama'lumotlar standartlari, DublinCore, MODS, VRACore, CDWA	2
M17	Ma'lumot almashish protokollari va xizmatlari. OAI, Z39-50.	2
VI. Raqamli to'plamlar tashkil etish		
M18	Raqamli to'plamlar: Ovozli arxivlar	2
M19	Fayl formatlari	2
M20	Til va madaniyatni qayta tiklash uchun madaniy to'plamlar	2
M21	Raqamli to'plamlarni saqlashni rejalashtirish	2
Jami:		42
Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)		
A1	Elektron kutubxona ma'lumotlari uchun formatlar	2
A2	Adabiyotlarni raqamlashtirish. OCR	2
A3	Portable Document Format (PDF, PDF/A). Multimedia resurslari.	2
A4	Razmetka tillari: HTML, XML. MARC formatlari	2
A5	MARC21, UNIMARC, UZMARC, MARCXML. Dublin Core (Qualified Dublin Core) va MODS	6
A6	Multimedia resurslarning ichki metama'lumotlari (TIFF, EXIF, XMP, MIX, MPEG-7, MPEG-21)	2
A7	Murakkab metama'lumotlar: RDF, METS, LOM, SCORM	4
A8	Axborot qidiruvi mexanizmlari	2
A9	Elektron kutubxonada axborotni qidirish usullari, qidiruv turlari	2
A10	Omeka, Atom, IPrints tizimlari va ularning imkoniyatlari	6
Jami:		30

№	Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT)	soat
MT1	Elektron kutubxonalar rivojining tendensiyalari	10
MT2	Elektron kutubxona ma'lumotlari uchun formatlar	10
MT3	Elektron kutubxona yaratish texnologiyalari.	10
MT4	Elektron kutubxonaning funksional va tashkiliy tuzilmasi.	10
MT5	Elektron kutubxona yaratish tajribalari.	10
MT6	Ta'limda elektron kutubxonalar.	10
MT7	Elektron kutubxonani loyihalash.	18
MT8	Elektron kutubxonada foydalanuvchi va guruhlarini boshqarish	10
MT9	Elektron kutubxonada navigatsiya va elektron katalog	10
MT10	Elektron kutubxonalar metama'lumotlari bilan ishlash	10
Jami		108

Ta'lim strategiyasi

Elektron kutubxona yaratish kursini o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, videoma'ruzalar, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha vazifalar va mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Ma'ruza, amaliy ishlariga oid o'quv materiallarida ko'rsatilgan mavzular bo'yicha nazariy va amaliy ma'lumotlar beriladi. Kurs bo'yicha qo'yilgan o'quv materiallari talabalar tomonidan mustaqil o'rganiladi, testlar, amaliy mashg'ulotlar talabalar tomonidan individual tarzda bajariladi.

Talabalar quyidagi materiallardan foydalanish imkoniga egadirlar:

- Videoroliklar;
- Elektron shakldagi ma'ruza matnlari;
- Har bir mavzuga doir prezentasiya slaydlari;
- Amaliy mashg'ulotlariga doir uslubiy ko'rsatmalar;
- Har bir dars mavzusi yuzasidan topshiriqlar va test mashqlari;
- Elektron shakldagi darsliklar va qo'llanmalar.

Nazariy mashg'ulotlar davomida, talabaga videoma'ruza orqali mavzu yuzasidan kerakli bo'lgan konsepsiyalar yetkazib beriladi. Talabalarga mavzuni yanada mustahkamlashlari uchun prezentasiyalar, darsliklar, o'quv qo'llanmalari va boshqa o'quv-uslubiy mahsulotlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar beriladi. Talabalarining mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida, har bir mavzudan so'ng test nazorati o'tkaziladi. Talaba ushbu testlarni talab darajasida bajarsa, keyingi mavzuga o'tishga ruxsat beriladi.

Amaliy mashg'ulotlarda har bir amaliy bajarish bo'yicha materiallar, prezentasiyalar, ko'rsatmalar talabalarga taqdim etiladi, shuningdek, mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish maqsadida topshiriqlar beriladi.

Mustaqil ta'limni o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referat tayyorlash va ularni taqdimot qilish. Mavzular bo'yicha xorijiy tajribadan foylanish tavsiya qilinadi.

Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlarining barcha mavzularini to'la o'zlashtirgan talabalarga yakuniy nazoratda ishtirok etishga ruxsat etiladi. Talaba semestr oxirida universitetga kelib, yakuniy nazorat topshiradi.

Reyting baholash turlari	%	O'tkazish vaqti
Joriy baholash:	20	
Amaliy mashg'ulotlarda faolligi, savollarga to'g'ri javob berganligi, amaliy topshiriqlarni bajarganligi uchun: 1-amaliy ish uchun: 4% 2-amaliy ish uchun: 4% 3-amaliy ish uchun: 4% 4-amaliy ish uchun: 4% 5-amaliy ish uchun: 4%	20	Semestr davomida
Oraliq baholash:	30	

Oraliq nazorat yozma ish (ma'ruzachi o'qituvchi tomonidan qabul qilinadi).	10	13-hafta
Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi: - referat tayyorlash: 10 % - taqdimot tayyorlash va himoya qilish: 10 %	20	Semestr davomida
Yakuniy nazorat:	50	16-hafta
JAMI:		100

Asosiy adabiyotlar	
1	Richard Gartner. 2021. Metadata in the Digital Library : Building an Integrated Strategy with XML. London: Facet Publishing. https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=950d978e-7105-3833-8b30-30575d7ac083 .
2	Jeremy Myntti, and Jessalyn Zoom. 2019. <i>Digital Preservation in Libraries : Preparing for a Sustainable Future</i> . Preparing for a sustainable future: ALA Editions. https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=5f4a2424-b1a3-3f6b-80b4-7cdf9d13f854 .
3	Baca, Murtha, ed. 2008. <i>Introduction to Metadata</i> . 2nd ed. Los Angeles, CA: Getty Research Institute.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1	I11C Digitization of Museum Collections Policy. 2020. https://www.digitizationpolicies.com/
2	Kyle Banerjee, and Terry Reese. 2018. <i>Building Digital Libraries</i> . Chicago: ALA Neal-Schuman. https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=99fc1271-eef1-3552-beb2-65bc811e575c .
3	Metadata 2nd Edition (2016) by Marcia L.ei Zeng and Jian Qin. ISBN:978-1-55570-965-5.
4	Zeng, Marcia Lei, and Jian Qin. 2016. <i>Metadata</i> . https://metadataetc.org/

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Dastur mualliflari:	Abduzoirov Sh.N. Axborot-kutubxona tizimlari" kafedrasida katta o'qituvchisi
E-mail:	shaxob29.uz@gmail.com
Telefon raqami:	+99891 641 04 08
Tashkilot:	Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, "Axborot kutubxona tizimlari" kafedrasida
Taqrizchilar:	Pedagogika fanlari nomzodi, professor B.Ganieva, Texnika fanlari nomzodi A.Xundiboev

Mazkur Sillabus universitet Kengashining 2025-yil "29" 04 dagi 8/9 (750/751) -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

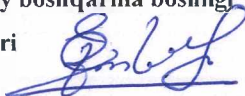
Mazkur Sillabus AKT sohasida kasb ta'limi fakulteti Kengashining 2025-yil "25" 04 dagi 26(9) -sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Axborot-kutubxona tizimlari" kafedrasining 2025-yil 24.04 dagi 16 -sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv – uslubiy boshqarma boshligi

Kafedra muduri

Tuzuvchi

A. Ergashev

Sh. Normatov

Sh. Abduzoirov

